
MÉRÉSEK, KERÜLET, TERÜLET, FELSZÍN

A kerület fogalmának kialakítása

Készítette: Pusztai Julianna

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A kerületfogalom kialakítása; különböző síkidomok kerületének meghatározása méréssel, számítással
Időkeret	3 tanóra (heti 4 órában tanulóknak 4 tanórára szervezhető)
Ajánlott korosztály	5. évfolyam
Modulkapcsolódási pontok	<p><i>Tágabb környezetben:</i> fizika, vizuális kultúra, környezeti nevelés, földrajz.</p> <p><i>Szűkebb környezetben:</i> alakzatok, mennyiségek, mérés, számtani műveletek, arányosságok.</p> <p><i>Ajánlott megelőző tevékenységek:</i> síkidomok tulajdonságainak megismerése, számtani műveletek, számolási eljárások, hossz mérés.</p> <p><i>Ajánlott követő tevékenységek:</i> a területfogalom kialakítása.</p>
A képességfejlesztés fókuszai	<p><i>Becslés:</i> környezetünk méreteinek meghatározásában.</p> <p><i>Mérés:</i> célszerű mértékegység-, ill. mérőeszköz-választás, mérőeszköz-használat, közelítő és pontos mérések, mértékváltások.</p> <p><i>Mennyiségi következtetés:</i> mérési, ill. számítási eredmények változásainak megfigyelése az adat változása esetén.</p> <p><i>Indukció:</i> szabályalkotás azonos típusú síkidomok kerületének meghatározására.</p> <p><i>Kombinatív készség:</i> mennyiségek különböző mértékegységgel való kifejezése – mérőszám és mértékegység közti összefüggés.</p> <p><i>Szövegértés:</i> szöveges feladatokhoz rajzkészítés, megoldási vázlat készítése. Beszédkészség: az észlelt matematikai összefüggések saját szavakkal történő pontos megfogalmazása.</p>

AJÁNLÁS:

Frontális, csoport- és egyéni munka vegyesen. A gyerekek mindhárom óra alatt 4-5 fős csoportokban dolgoznak. A tapasztalatszerzés legyen fontosabb, mint egy-egy kerületképlet bemagolása.

Ha van lehetőségünk a modulra 4 tanórát szánni, akkor azt szöveges feladatokra, és/vagy rövid írásbeli felmérésre fordítsuk.

TÁMOGATÓ RENDSZER:

Tanári és tanulói mellékletek, feladatlapok, feladatgyűjtemény, kísérleti- és szemléltetőeszközök

ÉRTÉKELÉS:

Egyéni és csoportmunka alapján szóbeli értékelés, ha az idő engedi, egy rövid írásbeli felmérést is beiktathatunk, osztályzattal vagy anélkül értékelve, és a továbbhaladás érdekében a hiányokat javítással pótolva.

MODULVÁZLAT

	Lépések, tevékenységek	Kiemelt készségek, képességek	Eszközök, Feladatok
I. Hosszúságmérés, a kerület fogalma			
1.	Kerületmérések különböző eszközökkel, terepen	mérőeszköz használata	4 db 5 m-es zsinag, 8-10 db méterrúd
2.	Mérések különböző mértékegységekkel, mérőeszközökkel	mennyiség különböző mértékegységgel való kifejezése	1. feladatlap 1., hurkapálca, vonalzó
3.	A téglalap, négyzet tulajdonságainak összefoglalása	rendszerezés	csoportonként egy nagy kivágott téglalap, 1. feladatlap 2.
4. A	Adott kerületű téglalapok rajzolása négyzethálón	kombinatívitas	tanulónként fólia, tanárnak négyzethálós fólia, írásvetítő, 1. tanári melléklet
4. B	Adott kerületű sokszögek rajzolása négyzethálón	kombinatívitas	tanulónként fólia, tanárnak négyzethálós fólia, írásvetítő, 1. tanári melléklet
5.	Rácsokszögek kerülete, szoba kerülete	összehasonlítás, rendszerezés	Feladatgyűjtemény: 1., 2.

II. A kerület fogalmának elmélyítése; mértékegységek, mérőeszközök			
1.	Szorzás, osztás 10-zel, 100-zal, 1000-rel	számolás, számok nagyságrendje	
2.	Különböző alakú síkidomok kerületének mérése zsinórral	elvonatkoztatás	2. tanári melléklet (Sokszögek a kerületméréshez): csoportonként 4 db kartonból kivágott síkidom, olló, zsinór
3.	Azonos kerületű síkidomok előállítás	számlálás, számítás	csoportonként zsinórhurok: kb. 1 m kerületű
4.	Kerületmérés előfeltételeinek összegzése: mértékegység, mérőeszköz; mértékváltás	becslés, mennyiségi következtetés	méterrúd, mérőszalagok, vonalzó, 3. tanári melléklet: Dominókészlet
5.	Különböző sokszögek kerületének mérése; kerületszámítás, mértékváltás gyakorlása	közelítő és pontos mérések, mértékváltás	vonalzó, 2. feladatlap 1. Feladatgyűjtemény: 3., 4. (5., 6.)

III. Feladatok kerületek kiszámítására			
1.	Hosszmennyiségek a környezetben	becslés, hosszúságfogalom elmélyítése	
2.	Téglalap, négyzet, háromszög kerületének kiszámítása	számolás, mértékváltás	3. feladatlap 1 – 8.
3.	Adott kerületű téglalapok, négyzetek oldalainak kiszámítása	problémamegoldás, önellenőrzés	Feladatgyűjtemény: 9., 10.
4.	Szöveges feladatok; összetett kerületszámítási feladatok	problémamegoldás, önellenőrzés, gyakorlati probléma matematikai átfogalmazása	Feladatgyűjtemény: 11 – 15.

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. Hosszúságmérés, a kerület fogalma

1. Kerületmérések különböző eszközökkel, terepen

– Ráhangoló beszélgetés: a tanár érdeklődik, hogy mit gondolnak a gyerekek, mekkora távolságot kell futniuk testnevelés órán, amikor a sportpályát megkerülik. A gyerekek írják le a füzetükbe a becslésüket!

– Célkitűzés: a távolság meghatározása méréssel.

– Problémafelvetés: mit mérünk, mivel mérünk? A javaslatok összegyűjtése, kiválasztása.

– Szervezés:

A csoportok kijelölése, a feladataik megbeszélése, az adatrögzítést segítő rajzokon, táblázatokon. A táblára is felírjuk, hogy ki, hol mér, majd ugyanide a mérési eredményeket is.

a) 4x4 fős csapat méri a sportpálya egy-egy oldalát. Mindegyik csapatnak egy 5 m hosszú zsinór áll rendelkezésére (a gyerekek nem ismerik a zsinór méretét).

A tanár kijelöli, hogy melyik csapat a sportpálya melyik oldalhosszát mérje, a zsinórhossz egységében. Ha nem kapnak egész számot, az utolsó ráméréskor kössenek csomót a zsinórra a pályaoldal végénél!

b) A többiek járják körül a pályát, és számolják meg, hány lépés a kerülete!

Ezután az udvaron elvégzik a feladatot, a mérési eredményeiket megjegyzik. A tanár feladata a mérés irányítása, a tevékenység megfigyelése, segítése.

– A mérési adatok összegyűjtése, elemzése:

Visszatérve a terembe, a tanár a táblára írja a gyerekek lejegyzett mérési eredményeit.

Ezután közösen megméri méterrúd segítségével a zsinór hosszát (m-ben), ill. néhány lépkedő gyerek lépéshosszát (dm-ben).

A rajzokon, illetve a táblázatban összegyűjtik méréseik eredményeit (pl. „5 zsinórhossz + fél”, ill. „318 lépés”)

Egybevetjük a mérési eredményeket, meghatározzuk a pálya kerületét méterben, megbeszéljük a különböző számítási módokat, összehasonlítjuk a mérés előtti becslésekkel.

Ha a számítási módok között nem jelenik meg, megfigyeltetjük a szemközti oldalak egyenlőségét, megbeszéljük a kétféle mérés tapasztalatait, nehézségeit, pontatlanságait stb., valamint, hogy mit jelent a sportpálya kerülete.

– Összegzés a tapasztalatok alapján.

Levonandó következtetés: egy síkidom kerülete egyenlő a határoló vonalának hosszával.

A tábla képe ilyen lehet..

Táblára a csoportok bemondása alapján írjuk fel:

Pl.	Kati cs.	5 zsineg + fél	kb. 27 m
	Zsuzsi cs.	10 zsineg	kb. 50 m
	Gábor cs.	5 zsineg + negyed	kb. 26 m
	Péter cs.	9 zsineg + háromnegyed	kb. 49 m

Lépegetők:

4-5 tanuló eredményét írjuk fel!

Lali: $5 \text{ dm} \cdot x$ lépés	kb. 150 m
Juli: $4 \text{ dm} \cdot y$ lépés	kb. 150 m
	:
	:

2. Mérések különböző mértékegységekkel, mérőeszközökkel

– Feladat: megmérni a tanulóasztal kerületét:

a) hány kis arasz? (Mindenki a saját araszával mérjen.)

b) hány ceruza?

c) hány hurkapálca? (Legyen csoportonként 1 pálca csoportonként a gyerekeknél.)

d) hány dm, hány cm? (Mindenki mérje a saját vonalzójával.)

– Szervezési feladatok: 4 fős csoportok létrehozása.

A tanulók munkamegosztásban végezzék a mérést. Mindenki mérjen, a mérési eredményét jegyezze fel, majd hasonlítsák össze a mérőszámokat. Beszéljék meg („kupaktanács”) a tapasztaltakat, majd az osztálynak is mondják el ezeket!

A mérési eredményeket a tanár vagy a gyerekek is felírhatják a táblára:

arasz: pl. 24, 22, 26, 20...

ceruza: 32, 28, 26, 27...

hurkapálca: 8, 8, 8, 8...

dm: 31, 32, 32, 32...

cm: 316, 316, 314, 317...

– A tapasztalatok tudatosítása: a mértékegység és a mérőszám viszonyának megfigyeltetése.

A mértékegység ismeretében következtetés a mérőszámra (pl. hány tanári nagy arasz?)

A mérőszám ismeretében következtetés a mértékegységre (úgy is megoldhatjuk a feladatot, ha különböző hosszúságú papírcsíkokkal, zsineggel óra előtt megmérjük a pad kerületét, és a gyerekeknek párosítaniuk kell a mérőszámokat és a mértékegységeket)

– Beszélgetés a mérések pontosságáról, pontosabbá tételéről. Hangsúlyozzuk a mindenki számára ugyanakkora mértékegység jelentőségét (dm, cm, mm)!

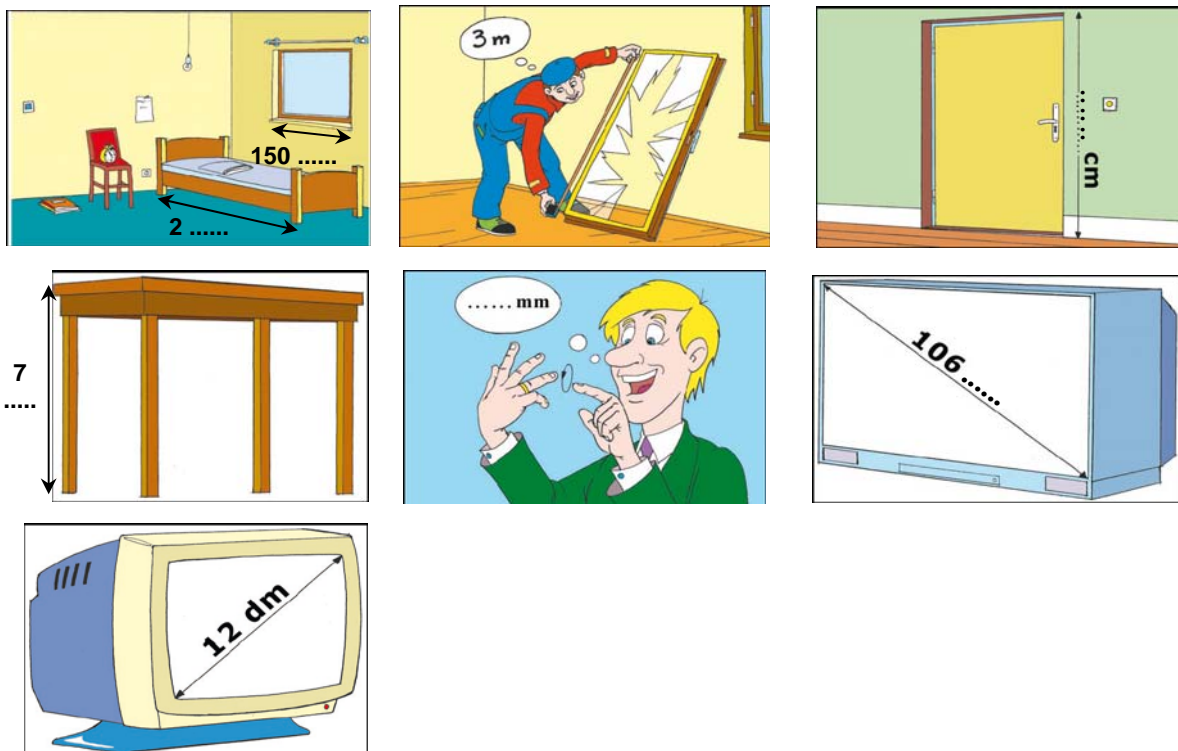
– Diagnosztizáló mérés: az 1. feladatlap 1. feladatával.

Annak ellenőrzése, hogy a tanulóknak reális elképzelésük van-e a hosszúság szabvány mértékegységeiről, vagy további tapasztalatszerzésre van szükség.

1. FELADATLAP

1. A rajzok mutatják, hogy mit mértünk.

Javítsd, ha valahol hibát találsz, pótolod, ha valahol hiányt láatsz!

Az ablak 150 cm széles, az ágy 2 m hosszú, az ajtó 180-200 cm magas, az asztal 7 dm magas, az ember gyűrűs ujjának a körmérete 40-50 mm, a TV képernyő 106'' (inch), az ablak nem lehet 3 m, inkább 1,5 m, a számítógép monitor 4-5 dm.

3. A téglalap, négyzet tulajdonságainak összefoglalása

A téglalap és a négyzet legfontosabb tulajdonságainak megfogalmazása.

Az 1. feladatlap 2. feladata előtt elevenítsük fel a téglalapról és a négyzetről eddig tanult ismereteinket. Adhatunk a 4 fős csoportoknak egy-egy kivágott téglalapot: legyenek ezek különböző méretűek, különböző színűek, legyen olyan csoport, amelyik négyzetet kap. Azt kérjük a gyerekektől, hogy gyűjtsenek a kapott sokszögről minél több igaz állítást. Szabad a kapott téglalapot összehajtani, átlóit berajzolni stb. Majd az osztály elé kiállva minden csoport a saját téglalapján megmutatva sorolja fel a téglalap tulajdonságait oly módon, hogy minden csoporttag legalább 1 tulajdonságot mond! A négyzetes csoporttól is azt kérjük, hogy beszéljenek az „ő téglalapjuk”-ról. A tanár kérdéseket is feltehet, ha fontos tulajdonság nem jut a gyerekek eszébe. Hangozzon el az oldalak száma, egymáshoz viszonyított helyzete, nagyságviszonyai, szögek egyenlősége, átlók egyenlősége, tengelyes és forgatási szimmetriái.

Ezután fogalmazzuk is meg, hogy mit nevezünk téglalapnak, négyzetnek! Például:

- a téglalap olyan sokszög, amelynek négy oldala van és minden szöge derékszög.
- a téglalap olyan négyszög, amelynek szomszédos oldalai merőlegesek.
- a téglalap olyan négyszög, amelynek két-két oldala egyenlő és párhuzamos.
- a négyzet olyan téglalap, amelynek minden oldala egyenlő.

TUDNIVALÓ:

A téglalap legfontosabb tulajdonságai:

Tükrös négyszög.

Szemben lévő oldalai párhuzamosak és egyenlő hosszúak.

Szomszédos oldalai merőlegesek egymásra.

Mind a négy szöge egyenlő: derékszög.

Átlói egyenlők és felezik egymást.

A négyzet:

Olyan téglalap, amelynek minden oldala egyenlő.

4. A) Adott kerületű téglalapok rajzolása négyzethálón

Az 1. feladatlap 2. feladatával a gyerekek önállóan dolgozzanak kb. 5 percig (összünk ki a tanulónak írásvetítő-fóliát)! A tanár egyéneként segíthet. Ezután írásvetítőre is kihozhatják a megoldásaikat (**1. tanári melléklet**).

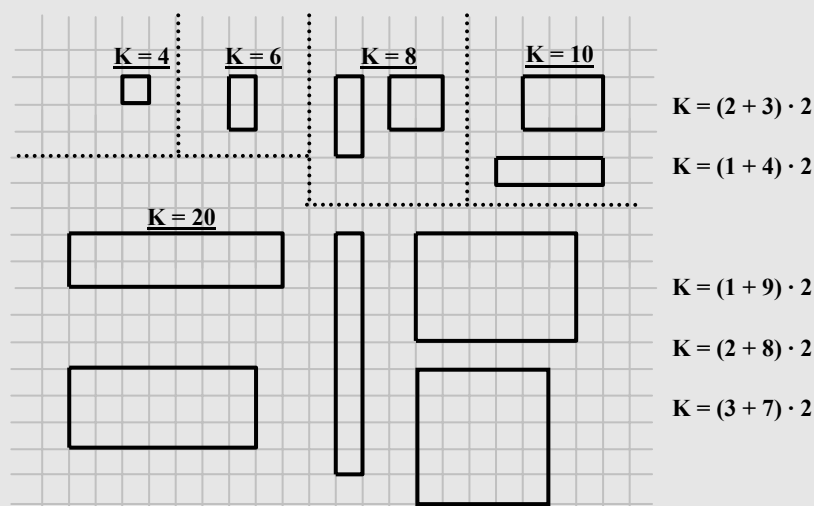
Írjuk táblázatba az összegyűjtött megoldásokat! Rákérdezhetünk, hogy milyen szabályosságot találtak. Megfogalmazhatják, hogy a téglalap két szomszédos oldalának összege egyenlő a kerület felével.

2. A négyzethálós füzetlapra tegyél fóliát!

Rajzolj a négyzethálós rácsra olyan téglalapokat, amelyeknek kerülete 4, 6, 8, 10, 20 egység!

Keress több megoldást! Írd táblázatba az összegyűjtött megoldásokat!

A négyzethálós fóliát az írásvetítőre helyezzük. A tanulók munkáit erre rátéve bemutatathatók a különböző téglalapok:

1. tanári melléklet (első része) – lásd a modul eszközei közt!

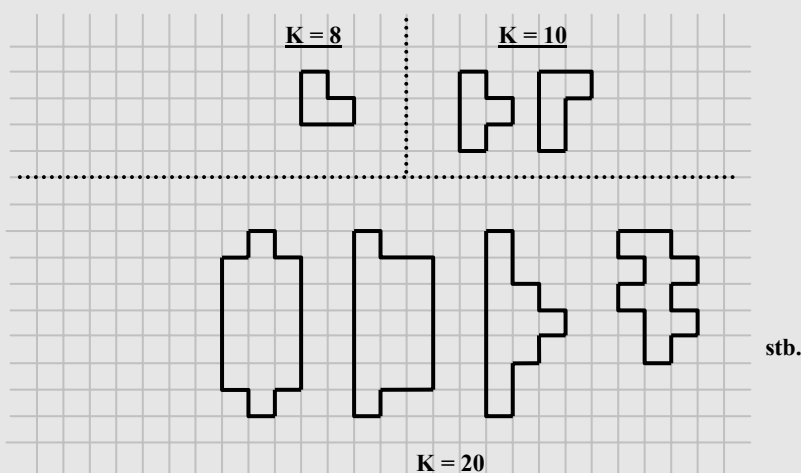
Kerület	egyik oldal	másik oldal	ellenőrzés
4	1	1	$4 \cdot 1 = 4$
6	1	2	$(1 + 2) \cdot 2 = 6$
8	1	3	$(1 + 3) \cdot 2 = 8$
8	2	2	$4 \cdot 2 = 8$
10	2	3	$(2 + 3) \cdot 2 = 10$
10	1	4	$(1 + 4) \cdot 2 = 10$
20	1	9	$(1 + 9) \cdot 2 = 20$
20	2	8	$(2 + 8) \cdot 2 = 20$
20	3	7	$(3 + 7) \cdot 2 = 20$
20	4	6	$(4 + 6) \cdot 2 = 20$
20	5	5	$(5 + 5) \cdot 2 = 20$

4. B) Adott kerületű sokszögek rajzolása négyzethálón

– A gyorsabban haladó, ügyesebb gyerekeknek akár órán, akár házi feladatként feladhatjuk: Rajzolj rácssokszögeket, amelyeknek kerülete 4, 6, 8, 10, 20 egység! Mindegyikből minél többet!

A négyzethálós fóliát az írásvetítőre helyezzük (**1. tanári melléklet**). A tanulók munkáit erre rátéve bemutatathatók a különböző rácssokszögek.

1. tanári melléklet (második része) – lásd a modul eszközei közt!

5. Rácssokszögek kerülete, szoba kerülete

– Házi feladatnak adhatjuk a Feladatgyűjtemény 1., 2. feladatát.

II. A kerület fogalmának elmélyítése; mértékegységek, mérőeszközök

1. Szorzás, osztás 10-zel, 100-zal, 1000-rel

– A házi feladat ellenőrzéséhez írásvetítőt használhatunk.

Egy-két tanuló elmondhatja, hogy hogyan tudta leküzdeni azt a nehézséget, hogy a fal mellett szekrény van.

– Bemelegítő számolás: fejben számolj, csak az eredményt írd le sorban, egymás mellé!

Pl. $72 \cdot 10$; $12 \cdot 1000$; $56 \cdot 100$; $8000 / 100$; $2400 / 10$; $90\,000 / 1000$, stb.

Aki helyes eredményt írt le, feláll, és csak akkor ül le, amikor eltévesztette a szorzást, osztást. Végül azok maradnak állva, akik hibátlanul számoltak. Megtapsolhatjuk őket.

2. Különböző alakú síkidomok kerületének mérése zsinórral

– A mai órán is a kerület meghatározása a feladatunk. Négyes csoportokban fogunk dolgozni. Minden csoport kap 4 síkidomot (**2. tanári melléklet**: Sokszögek a kerületméréshez), egy gombolyag zsinórt, ollót.

2. tanári melléklet – lásd a modul eszközei közt!

– Csoportonként 1-1 síkidomra van szükség kartonpapírból kivágva a következő méretekkel:
derékszögű trapéz: alapok: $a = 21$ cm, $c = 12$ cm, magasság: $m = 21$ cm;
háromszög: $a = 31$ cm, $b = 24$ cm, $c = 27$ cm;
körlap: $r = 13$ cm;
téglalap: $a = 27$ cm, $b = 15$ cm

– Minden tanuló kerítsen körbe 1 síkidomot zsinórral, és a gombolyagból vágja le ezt a hosszúságot. A csoport egyik tagja kerít és vág, a többiek figyelik, illetve segítik a körbekerítést.

Ha mindenki elvégezte a saját munkáját, hasonlítsák össze a zsinórok hosszát! Rendezzék sorba a síkidomokat kerületük nagysága szerint!

– A zsinórok összemérésekor észrevehetik például, hogy különböző síkidomok kerülete lehet egyenlő.

3. Azonos kerületű síkidomok előállítás

– A tanár felmutat az osztálynak egy kb. 1 m hosszú zsinórból összekötött hurkot.

Ez egy sokszög kerülete lesz! Ha két kezünk ujjaival feszítjük ki a zsinórt, megláthatjuk a sokszög oldalait. Ujjaink a sokszög csúcsai. (Egy tanulót kihívhat, és megmutathatják, hogyan.)

Ezután a négyes csoportok alakítsanak ki háromszöget, négyzetet, téglalapot, ötszöget, stb.!

– A gyerekek ily módon különböző sokszögeket állítanak elő, amelyeknél $K =$ állandó.

4. Kerületmérés előfeltételeinek összegzése: mértékegység, mérőeszköz; mértékváltás

Ismételjük át, hogyan tudunk kerületet mérni! Mi kell a kerületméréshez? – A gyerekek felsorolják az eddig használt eszközöket, felsorolják az eddig előfordult mértékegységeket. Visszaülünk az egységes mértékegység szükségességére.

A tanár bemutatja a mérőeszközöket: méterrudat beosztással, mérőszalagokat (varrónők, asztalosok stb. által használtakat), vonalzókat (táblai, gyerekeké).

Felkerül a táblára: $1 \text{ mm} < 1 \text{ cm} < 1 \text{ dm} < 1 \text{ m} < 1 \text{ km}$, majd a mérőeszközök segítségével felírjuk a váltószámokat..

2. FELADATLAP

EMLÉKEZTETŐ

$$1 \text{ mm} < \frac{1}{10} \text{ cm} < \frac{1}{10} \text{ dm} < \frac{1}{10} \text{ m} < \frac{1}{1000} \text{ km}$$

A mértékváltás gyakoroltatására alkalmas a dominó-játék: **3. tanári melléklet:** Dominókészlet, 2. feladatlap 1.

3. tanári melléklet – lásd a modul eszközei közt!

Start	500 cm	10 és fél dm	fél m	5 és fél dm
5 m	150 mm	55 cm	1m 50 cm	105 cm
15 cm	505 mm	150 cm	1 és fél m	fél km
5 dm 5 mm	1500 m	500 m	50 cm	50 cm
50 dm	105 mm	5 dm	másfél km	fél m
15 dm	5 m	10 cm 5 mm	500 mm	1050 mm

– Páros: A „Start” dominót kirakjuk középre, mindkettlen kapnak 3-3 dominót. A többi lefordítva középen. Ha az egyik játékos tud az 5 m mellé vele egyenlő dominót rakni, akkor azt kiteszi, ha nem, akkor felemel egyet középről. Ha ez megfelelő, akkor leteszi, ha nem, megtartja. Most a másik játékos következik, ugyanúgy jár el, mint az első. Az győz, akinek hamarabb elfognak a dominói.

– Hárman, négyen is játszhatják, ekkor mindenki 2-2 dominót kap. A játék ugyanúgy folyik, mint a párosban.

– Hárman úgy is játszhatnak, hogy kiosztják az összes dominót, vagyis mindenki 5-öt kap. Az kezd, akinél a „Start” van. Ezután sorban: rak, aki tud,. Aki utoljára marad, vigasztalásul kérdezhet a győztesektől egy mértékváltásos feladatot.

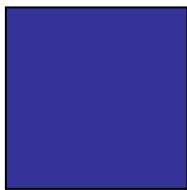
A mértékváltás gyakorlására alkalmas a Feladatgyűjtemény: 3., 4. Adhatjuk házi feladatnak is.

1. Dominózzatok a dominókészlettel! Tanárotok elmondja a játékszabályokat!

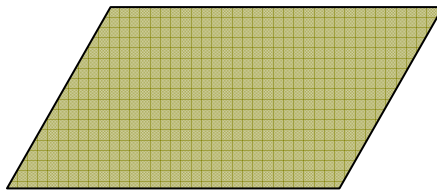
5. Különböző sokszögek kerületének mérése; kerületszámítás, mértékváltás gyakorlása

Oldják meg a 2. feladatlap 2. feladatát! Ez lehet önálló munka, majd a csoport összehasonlítja a megoldásaikat, megbeszéljük a becült és mért adatok kisebb-nagyobb eltéréseit. Lehet házi feladat is, ha nincs már több idő az órán.

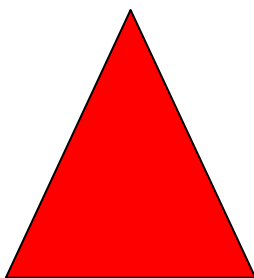
2. Számozd meg a sokszögeket a kerületük nagysága szerint! Kezdd a sorszámozást a legkisebb kerületűvel! Becslésedet ellenőrizd mérésrel!

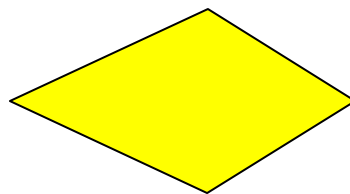
1.

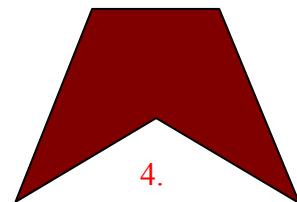
5.

3.

2.

4.

$$K(\text{négyzet}) = 4 \cdot 24 \text{ mm} = 96 \text{ mm} \approx 9 \text{ cm} \quad (1.)$$

$$K(\text{paralelogramma}) = (44 + 28) \cdot 2 = 144 \text{ mm} \approx 14 \text{ cm} \quad (5.)$$

$$K(\text{egyenlőszárú háromszög}) = 33 + 2 \cdot 39 = 111 \text{ mm} \approx 11 \text{ cm} \quad (3.)$$

$$K(\text{deltoid}) = 2 \cdot (29 + 23) = 104 \text{ mm} \approx 10 \text{ cm} \quad (2.)$$

$$K(\text{ötszög}) = 2 \cdot 22 + 2 \cdot 28 + 17 = 117 \text{ mm} \approx 12 \text{ cm} \quad (4.)$$

III. Feladatok kerületek kiszámítására

1. Hosszmennyiségek a környezetben

– A házi feladat ellenőrzése, javítása, frontális megbeszélése. Most megállapíthatjuk, hogy kik azok, akik több segítséget igényelnek.

– Bemelegítő:

a) A gyerekek állhatnak, vagy ülhetnek, de ne legyenek nagyon közel egymáshoz. Azt kérjük, hogy mutassák meg két kezükkel, mekkora az 1 m, 1 dm, 1 cm, 1 mm, 3 dm, 50 cm, 10 dm, fél méter, 25 cm, negyed méter, háromnegyed méter!

Figyeljük a gyerekeket, korigáljunk, mutassuk meg a helyes hosszat méterrudat használva, ha nagyot tévednek!

b) Kihívunk 2-3 pár tanulót (lehet azokat, akiket szeretnénk jobban bevonni a munkába). Megkérjük a párokat, hogy álljanak egymástól pl. 1 m, 5 m, 20 dm, stb. távolságra. – Az osztály többi tagja figyel, és javíthatja, vagy jóváhagyhatja a szereplők becslését.

A párokat lehet változtatni, addig folytatva, amíg úgy látjuk, hogy elég megbízhatóan becsülnek. (Ha elegendő helyünk van, akkor lehet 3 fős csoportban az egész osztállyal végeztetni ezt a tevékenységet. 2 gyerek végzi a feladatot, a 3. méréssel ellenőrzi.)

c) Milyen hosszú? – kérdezzük különböző tárgyakra rámutatva (asztal, szekrény, tábla, könyv, toll stb.) – A tanulók csoportban jegyzik a becslésüket, majd az osztály (megosztva a munkát) méréssel ellenőrzi. Akik kevesebbet tévedtek, gyűjtenek egy pontot.

2. Téglalap, négyzet, háromszög kerületének kiszámítása

– Csoportbeosztást készítünk. Most úgy üljenek a gyerekek, hogy a hasonló képességűek kerüljenek egy csoportba. Lehet párban is dolgozni, de négynél többen ne legyenek. Mielőtt munkához kezdenénk, kérdezzük meg, hogy mit jelent egy sokszög kerülete, mit mértünk, hogyan számoltunk!

3. FELADATLAP

EMLÉKEZTETŐ

A kerület a határoló oldalak hosszainak összege.

A 3. feladatlap 1., 2., 3. feladata mindenkinek kötelező, a 4., 5., 6. feladat a jobbaknak ajánlott.

– Azt kérjük a gyerekektől, hogy önállóan dolgozzanak, mindenki a saját tempójában (legalább 15 percig), és majd szólunk, ha lehet megbeszélni a csoporton belül az eredményeket. Az önálló munka végeztével a csoporttagok megnézik egymás megoldásait, közösen javítják a hibákat.

– A tanár a csendes munka alatt körbejár, és segít, ahol szükséges, főleg a felzárkóztatásra szorulóknak. A nagyon lassan haladók a c) feladatokat elhagyhatják, vagy házi feladatnak megkaphatják.

– Ellenőrzés írásvetítővel. Fogalmaztassuk meg a tapasztalataikat, következtetéseiket!

1. Drótból téglalapokat hajtogatunk. Melyik téglalaphoz milyen hosszú drótra lesz szükségünk?

$$\begin{array}{ll} \mathbf{a)} & a = 23 \text{ mm}, \quad b = 39 \text{ mm} \\ & K = (23 + 39) \cdot 2 = 124 \text{ (mm)} \quad K = 124 \text{ mm} \\ \mathbf{b)} & a = 85 \text{ dm}, \quad b = 56 \text{ dm} \\ & K = (85 + 56) \cdot 2 = 282 \text{ (dm)} \quad K = 282 \text{ dm} \\ \mathbf{c)} & a = 125 \text{ mm}, \quad b = 25 \text{ cm} \\ & K = (125 + 250) \cdot 2 = 750 \text{ (mm)} \quad K = 750 \text{ mm} = 75 \text{ cm} \end{array}$$

2. Négyzet alakú terítők szélére díszítő zsinórt varrunk. Van egy 18 cm, egy 1 m, egy 17 dm és egy 75 cm hosszú zsinórunk. Be tudjuk-e szegni velük a terítőket?

$$\begin{array}{ll} \mathbf{a)} & a = 420 \text{ mm} \\ & K = 420 \text{ mm} \cdot 4 = 1680 \text{ mm} < 17 \text{ dm} \\ \mathbf{b)} & a = 7 \text{ cm } 5 \text{ mm} \\ & K = 75 \text{ mm} \cdot 4 = 300 \text{ mm} = 30 \text{ cm} = 3 \text{ dm} < 75 \text{ cm} \\ \mathbf{c)} & a = 4 \text{ dm } 3 \text{ cm } 2 \text{ mm} \\ & K = 432 \text{ mm} \cdot 4 = 1728 \text{ mm} > 17 \text{ dm} > 1 \text{ m}, \text{ toldani kell!} \end{array}$$

3. Számítsd ki a háromszög kerületét, ha oldalai:

$$a = 15 \text{ cm} \qquad b = 23 \text{ cm} \qquad c = 33 \text{ cm}$$

$$K = 15 \text{ cm} + 23 \text{ cm} + 33 \text{ cm} = 71 \text{ cm}$$

4. Egy téglalap egyik oldala 28 cm, a másik oldal ennél 2 dm-rel nagyobb. $K = ?$

$$a = 28 \text{ cm}$$

$$b = 28 \text{ cm} + 2 \text{ dm} = 28 \text{ cm} + 20 \text{ cm} = 48 \text{ cm}$$

$$K = (28 + 48) \cdot 2 = 192 \text{ (cm)} \text{ A téglalap kerülete } 192 \text{ cm.}$$

5. Egy négyzet oldala 90 mm, egy másik négyzet oldala fél cm-rel kisebb.

Mennyivel nagyobb az első négyzet kerülete a másodikénál?

$$a = 90 \text{ mm} = 9 \text{ cm} \qquad K_1 = 36 \text{ cm}$$

$$a = 85 \text{ mm} \qquad K_2 = 340 \text{ mm} = 34 \text{ cm} \qquad K_1 > K_2\text{-nél } 2 \text{ cm-rel.}$$

Gondolkozhatunk úgy is, hogy 4-szer fél cm-rel (vagyis 2 cm-rel) nagyobb.

6. Egyenlőoldalú háromszög oldala 6 cm, egy másiké 12 cm, a harmadiké 18 cm, a negyediké 24 cm. Mit gondolsz a kerületükről? Miért gondolsz ezt?

Ha az oldal 2-szeres, akkor a kerület is 2-szeres.

Ha az oldal 3-szoros, akkor a kerület is 3-szoros.

Ha az oldal 4-szeres, akkor a kerület is 4-szeres.

3. Adott kerületű téglalapok, négyzetek oldalainak kiszámítása

– Most nehezebb feladat következik, ezért a csoport együtt megbeszélheti a megoldási módszert. Feladatgyűjtemény 9. a), 10. a). 5 percnél többet ne töltsünk a feladattal, esetleg házi feladatnak is adható.

– Ellenőrzés: Megkérdezzük, hogyan gondolkodtak.

Megbeszéljük: Négyzet oldala = kerület osztva 4-gyel;
téglalap b oldala = fél kerület – a oldal.

7. Mekkora annak a négyzetnek az oldala, amelynek kerülete:

$$\text{a) } K = 20 \text{ cm} \qquad a = 5 \text{ cm}$$

8. Mekkora a téglalap másik oldala, ha

$$\text{a) egyik oldala } 2 \text{ m, és kerülete: } 6 \text{ m} \qquad 1 \text{ m}$$

4. Szöveges feladatok; összetett kerületszámítási feladatok

– Az óra végéig szöveges feladatokat oldatunk meg a Feladatgyűjteményből, szükség szerint differenciálva.

A gyerekek csoportban vagy kedvük szerint egyedül is dolgozhatnak.

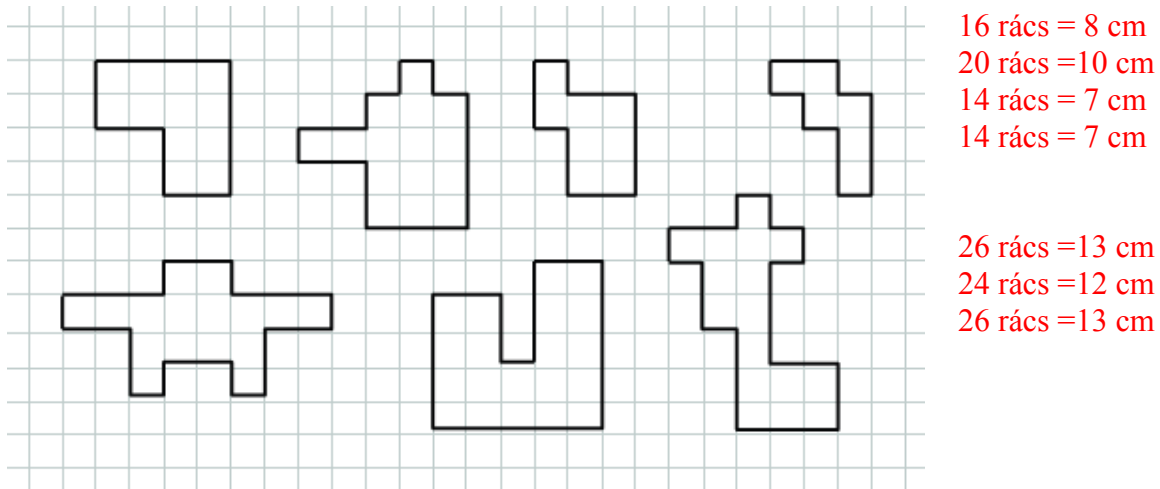
A lassúbbaknak pl. Feladatgyűjtemény 11 - 13. feladatból válogatva, a gyorsabbaknak

Feladatgyűjtemény 11 - 15. feladatból válogatva.

Házi feladatnak adhatjuk: Feladatgyűjtemény 7. b), 8. b), 9. b), 10. b).

FELADATGYŰJTEMÉNY

1. Határozd meg a rácssokszögek kerületét, ha az egység 1 rács; továbbá, ha az egység 1 cm!

2. Mérd meg a szobád oldalainak hosszát! Milyen hosszú szegőléc kell a padló bekerítéséhez? (Gondolj az ajtóküszöbre is!)

Van-e otthon a lakásotokban olyan helyiség, amelynek a kerülete körülbelül 8 méter?
 A lakásotok melyik helyiségének a kerülete kisebb 20 méternél?

3. Gyakoroljuk a mértékváltást!

a) Fejezd ki méterben: 3 km, 12 km, 4 és fél km, negyed km!

3000; 12 000; 4500; 250 (m)

b) Fejezd ki deciméterben: 8 m, 35 m, 2 és fél m, tizedméter, 5 tized m!

80; 350; 25; 1; 5 (dm)

c) Fejezd ki cm-ben: 8 dm, 5 dm 3 cm, 15 dm 2 cm, 3 m, 5 század m!

80; 53; 152; 300; 5 (cm)

d) Fejezd ki cm-ben: 5 m, 10 dm, fél m, 3 m 2 dm 6 cm!

500; 100; 50; 326 (cm)

4.

a) Melyik nagyobb:

15 m > 150 cm
 3500 dm > 3500 cm
 750 m < 7 km

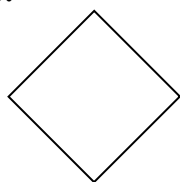
2 km < 2100 m
 9 km < 900 dm
 5700 cm = 57 m

b) Rendezd növekvő sorrendbe a mennyiségeket!

5 m; 50 mm; 500 cm; 5 km; 5000 dm

50 mm < 500 cm = 5 m < 500 dm < 5 km

5.

Mérd meg a négyzet oldalát, és számítsd ki a kerületét!

$$a = 16 \text{ mm} \quad K = 64 \text{ mm}$$

Mekkora lenne annak a négyzetnek a kerülete, amelynek kétszer ekkorák az oldalai?

$$128 \text{ mm}$$

6. Rajzolj téglalapot, amelynek oldalai: $a = 3 \text{ cm}$ és $b = 47 \text{ mm}$! Számítsd ki a kerületét!

$$K = (30 + 47) \cdot 2 = 154 \text{ (mm)}$$

$$K = 154 \text{ mm}$$

7. Számítsd ki a téglalap kerületét, ha oldalai:

a) $a = 4 \text{ dm}$ és $b = 29 \text{ cm}$

$$K = 135$$

b) $a = 32 \text{ cm}$ és $b = 1 \text{ m } 15 \text{ cm}$

$$K = 294 \text{ cm}$$

c) $a = 1 \text{ km } 200 \text{ m}$ és $b = 620 \text{ m}$!

$$K = 3640 \text{ m}$$

8. Számítsd ki a négyzet kerületét, ha oldala:

a) $a = 17 \text{ cm}$

$$K = 68 \text{ cm}$$

b) $a = 1 \text{ dm } 25 \text{ mm}$

$$K = 500 \text{ mm}$$

c) $a = 2 \text{ m } 4 \text{ dm } 5 \text{ cm}$!

$$K = 980 \text{ cm}$$

9. Mekkora annak a négyzetnek az oldala, amelynek kerülete:

a) $K = 20 \text{ cm}$

$$a = 5 \text{ cm}$$

b) $K = 36 \text{ mm}$

$$a = 9 \text{ mm}$$

c) $K = 232 \text{ dm}$

$$a = 58 \text{ dm}$$

d) $K = 2 \text{ m } 28 \text{ cm}$?

$$a = 57 \text{ cm}$$

10. Mekkora a téglalap másik oldala, ha

a) egyik oldala 2 m és kerülete: 6 m

$$1 \text{ m}$$

b) kerülete 40 cm , egyik oldala 12 cm

$$8 \text{ cm}$$

c) kerülete 30 dm , egyik oldala 70 cm ?

$$80 \text{ cm}$$

11. Számítsd ki a sokszögek kerületét!

a) háromszög oldalai: 23 mm , 4 cm , 3 cm

$$93 \text{ mm}$$

b) egyenlő oldalú háromszög 1 oldala: $2 \text{ dm } 8 \text{ cm}$

$$84 \text{ cm}$$

c) egyenlő oldalú hatszög 1 oldala: 7 cm

$$42 \text{ cm}$$

d) egyenlő oldalú ötszög oldala: 5 dm

$$25 \text{ dm}$$

e) egyenlő oldalú hétszög oldala: 2 és fél cm

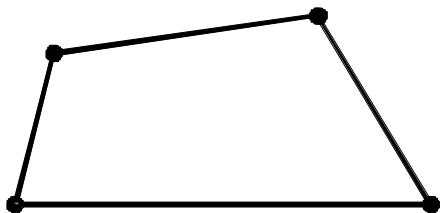
$$175 \text{ mm}$$

12. Egy téglalap alakú kert hossza 84 m , szélessége ennél 24 m -rel rövidebb. Dróthálóval bekerítjük. 4 m -enként tartóoszlopokat ásunk be. Hány tartóoszlop szükséges?

$$a = 84 \text{ m}, \quad b = 84 - 24 = 60 \text{ m}, \quad K = (84 + 60) \cdot 2 = 288 \text{ m}, \quad 288 : 4 = 72 \text{ tartóoszlop}$$

13. Ennek a teleknek a négy sarkára 4 cölöpöt állítottak. Milyen hosszú drótot kell a cölöpök között kifeszíteni a telekhatár kijelölésére?

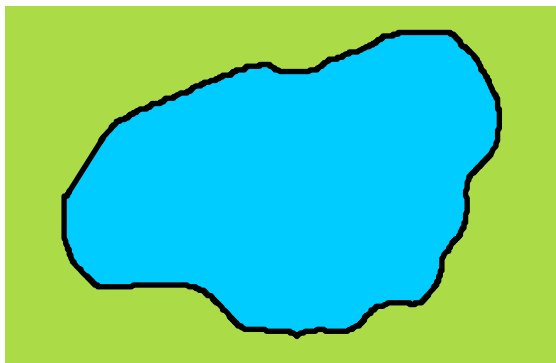
A cölöpök távolságát mérd meg vonalzóval!

1 mm a valóságban 2 m-t jelent.

$$K = (29 + 37 + 36 + 56) \text{ mm} = 158 \text{ mm}$$

316 m drót kell.

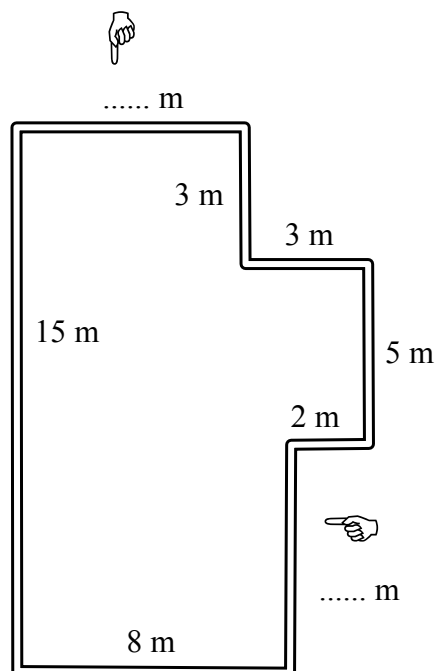
14.

Ami a térképen 1 cm, az a valóságban 100 m.
Milyen hosszú út vezet a tó körül?
(Cérnával mérd meg a tó kerületét!)

15. Az ábrán látható várfal alaprajz méretei néhány helyen elmosódtak.

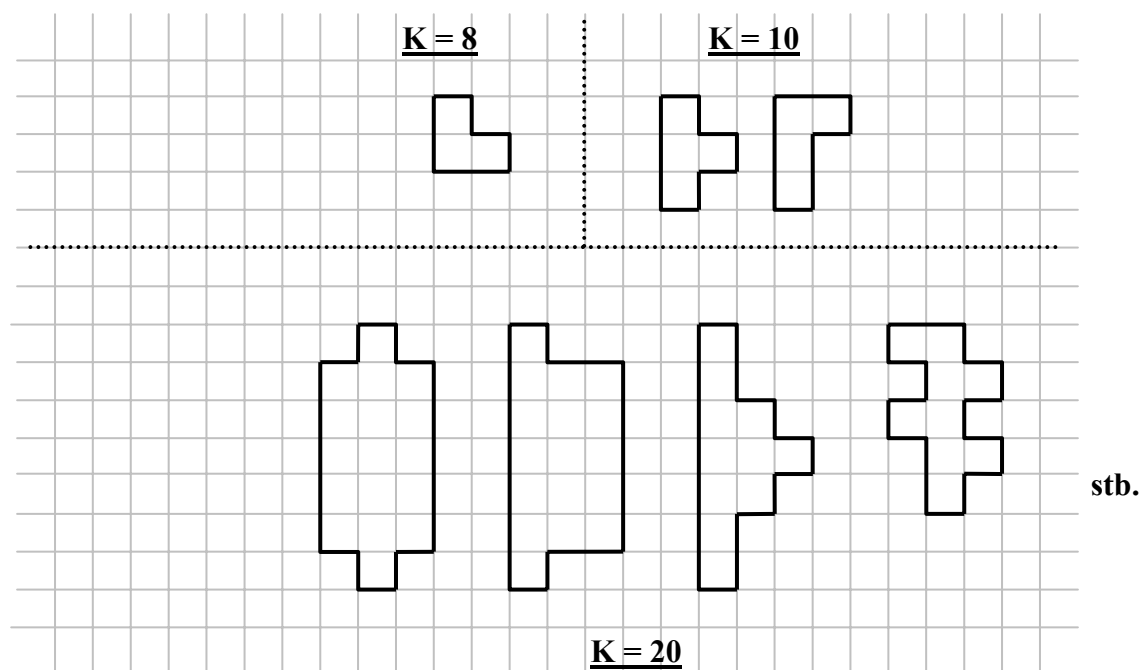
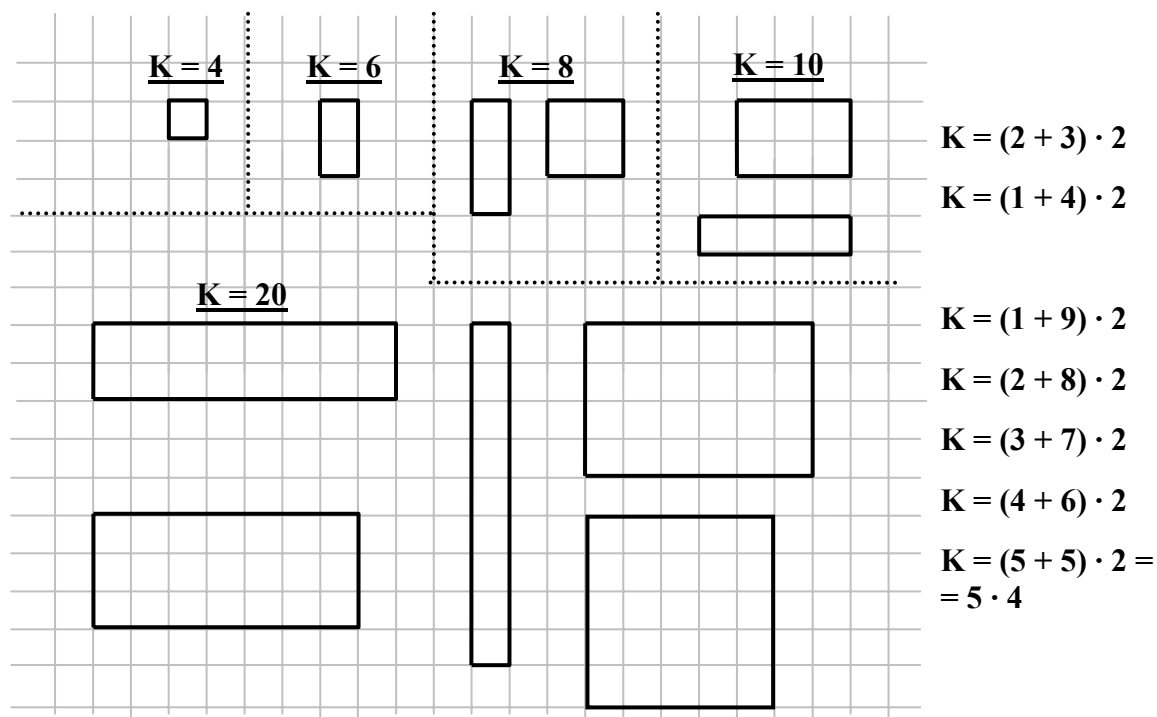
Ha figyelmesen tanulmányozod a rajzot, megállapíthatod a hiányzó adatokat, és kiszámíthatod a fal hosszát. Ugye, meg tudod csinálni?

Mindkét hiányzó adat: 7 m, a várfal hossza 50 m.

0531 – 1. tanári melléklet

Írásvetítő fóliára nyomva 1 db osztályonként ebben a méretben.

1. feladatlap 2. feladat megoldása

0531 – 2. tanári melléklet: Sokszögek a kerületméréshez

Különböző színű vékony kartonból, osztályonként 8 készlet (csoportonként 1 készlet) a következő síkidomokból a leírt méretben:

1. derékszögű trapéz: alapok: $a = 21$ cm, $c = 12$ cm, magasság: $m = 21$ cm;
2. háromszög: $a = 31$ cm, $b = 24$ cm, $c = 27$ cm;
3. körlap: $r = 13$ cm;
4. téglalap: $a = 27$ cm, $b = 15$ cm

0531 – 3. tanári melléklet: Dominókészlet

Vékony kartonlapra nyomva, osztályonként 8 készlet (csoportonként 1 készlet) ebben a méretben. A dupla vonalak mentén vágandó ki! 15 db dominó lesz.

Start	500 cm	10 és fél dm	fél m	5 és fél dm
5 m	150 mm	55 cm	1m 50 cm	105 cm
15 cm	505 mm	150 cm	1 és fél m	fél km
5 dm 5 mm	1500 m	500 m	50 cm	50 cm
50 dm	105 mm	5 dm	másfél km	fél m
15 dm	5 m	10 cm 5 mm	500 mm	1050 mm